

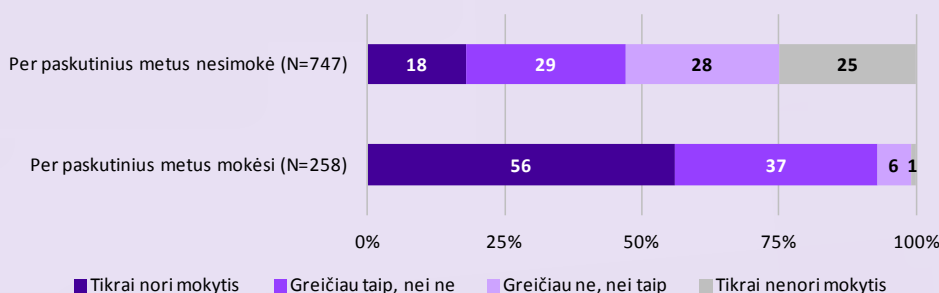

Mokyti niekada nevėlu, arba suaugusiųjų švietimas Lietuvoje

2021
gruodis,
Nr. 6 (196)

ISSN 2669-0977

18 metų ir vyresnių Lietuvos gyventojų siekis dalyvauti suaugusiųjų švietimo veiklose (proc.)

Šaltinis: KPMPC

Pagrindiniai klausimai

Kaip suprantamas suaugusiųjų švietimas?

Kokios suaugusiųjų švietimo plėtros tendencijos pastebimos Europos valstybėse?

Kaip atrodo Lietuvos suaugusiųjų mokymosi mastas ir įgyjami įgūdžiai, atsižvelgiant į kitų šalių kontekstą?

Kokias aktualias problemas atskleidžia pastaraisiais metais atlikti Lietuvos suaugusiųjų švietimo tyrimai?

Viena svarbiausių šiuolaikinio gyvenimo ypatybių yra būtinybė nuolat mokytis: gyvenimo tempas greitėja, kažkada įgytos žinios ir gebėjimai greitai sensta, profesinėje veikloje ir asmeniniame gyvenime nuolat randasi įvairių naujovių, taigi reikia iš naujo mokytis šias naujoves pritaikyti kasdienėje veikloje. Pastaruosius kelis dešimtmečius nuolatinis suaugusiųjų mokymasis, naujų žinių, įgūdžių ir gebėjimų siekis tapo vienu didžiausių Europos ir pasaulio švietimo iššūkių. Pabrėžiama būtinybė jau mažiems vaikams pradėti ugdyti mokymosi visą gyvenimą įgūdžius, kad vėliau, įgiję išsilavinimą ir, atrodo, gavę pakankamai reikiamų žinių, dėl šių žinių bei įgūdžių senėjimo toliau nesitobulindami jie staiga netaptų bemoksliais.

Edukologai nustatė, kad kuo valstybėje mažiau žemesnį nei vidurinį (t. y. pradinį ar pagrindinį) išsilavinimą įgijusių suaugusiųjų gyventojų, tuo geresni šių gyventojų gebėjimai mokytis ir įsitraukiant į įvairias suaugusiųjų švietimo veiklas geriau prisitaikyti prie visuomenės gyvenimo ir darbo rinkos pokyčių. Eurostato duomenys rodo, kad Lietuvoje žemesnį nei vidurinį išsilavinimą įgijusių gyventojų dalis yra mažiausia iš visų Europos valstybių, ir ši dalis šalyje toliau mažėja. Kita vertus, to paties Eurostato duomenys byloja, kad Lietuvos gyventojų dalyvavimo suaugusiųjų švietimo veiklose rodiklis jau porą dešimtmečių niekaip negali pasiekti net gana neaukšto ES valstybių vidurkio. 2021 m. rugsėjo mėn. pasirodžiusioje specialiai suaugusiųjų švietimui skirtoje „Eurydice“ studijoje Lietuva priskiriama Europos valstybių grupei, kuriose yra santykinai nedaug žemos kvalifikacijos suaugusiųjų, šie suaugusieji neaktyviai dalyvauja suaugusiųjų švietimo veiklose, o suaugusiųjų švietimo plėtra mažiau (nepakankamai) skatinama valstybės, politiniu lygmeniu. Taigi, Lietuvos suaugusieji gyvenimo pradžioje geba įgyti gana aukšto lygio išsilavinimą, bet paskui dažnai nesiekia nuolat tobulintis, todėl reikšmingai sumažėja jų galimybės efektyviai veikti.

Leidinyje taip pat aptariami kai kurie 2020 m. ir 2021 m. Lietuvoje atliktų suaugusiųjų švietimo tyrimų rezultatai: šalies suaugusiųjų nurodytos kliūtys, trukdančios jiems dažniau rinktis įvairias mokymosi galimybes; Lietuvos suaugusiųjų gyventojų pasirenkami informacijos apie mokymosi galimybes paieškos šaltiniai ir jiems aktualiausios informacijos apie mokymąsi ir tobulinimąsi temos; suaugusiųjų mokymosi finansavimo šaltiniai ir Lietuvos gyventojų požiūris į suaugusiųjų mokymosi čekio idėją.

Kaip suprantamas suaugusiųjų švietimas?

Suaugusiųjų švietimo sąvoka brandina idėją, kad žmogaus mokymasis nesibaigia užbaigus bendrojo ugdymo mokyklą ar universitetą, bet turėtų tęstis visą gyvenimą. Suaugusiųjų mokymasis gali apimti tiek jau anksčiau įgytų žinių ir gebėjimų gilinimą ar atnaujinimą, tiek ir visiškai naujų žinių ir gebėjimų įgijimą. Pagrindinis suaugusiųjų mokymosi ar tobulinimosi tikslas gali būti labai įvairus: nuo esminių įgūdžių veikti nuolat besikeičiančioje visuomenėje įgijimo, kokios nors formaliojo švietimo įstaigos užbaigimo arba užsienio kalbos mokymosi iki siekio įgyti gebėjimų veikti įvairiose žmogaus gyvenimo srityse, pavyzdžiui, šeimoje, kaimynystėje ar laisvalaikio – per asmens sveikatos, aplinkosaugos, vartojimo, laisvalaikio įgūdžių formavimą arba kultūrinį ir politinį švietimą. Daug žmonių pasaulyje papildomai mokosi, norėdami tobulėti profesinėje srityje. Atskira suaugusiųjų švietimo sritis yra senjorų – asmenų, jau baigusį savo profesinę karjerą, tobulinimasis. Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų Europos valstybių, veikia platus Trečiojo amžiaus universitetų tinklas.

Švietimo procesą aprašančiuose Lietuvos teisiniuose dokumentuose nėra aiškiai apibrėžiama, kas yra suaugusiųjų švietimas. Kita vertus, Lietuvoje veikiantis Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas neformalų suaugusiųjų švietimą apibrėžia, kaip *asmens ir visuomenės interesus atitinkantį švietimą pagal įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, teikiamą ne jaunesniems negu 18 metų asmenims*. Taigi, neformaliojo suaugusiųjų švietimo apibrėžime nubrėžiama apatinė asmens amžiaus riba – 18 metų, kai jau galima kalbėti apie suaugusiųjų švietimą. Vyresni nei 18 metų asmenys Lietuvos profesinėse ir aukštosiose mokyklose įgyja pirminį išsilavinimą. Suaugę asmenys įgyja ir bendrąjį vidurinį išsilavinimą. Ar šių asmenų mokymąsi irgi galima vadinti suaugusiųjų švietimu? Pavyzdžiui, Vokietijos švietimo taryba taiko tokį suaugusiųjų švietimo apibrėžimą: *Organizuoto mokymosi tęsimas ar atnaujinimas asmeniui užbaigus pirminį mokymosi etapą*.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme apibūdintos ir kitos suaugusiųjų švietimui svarbios sąvokos. Mokymasis visą gyvenimą

apibrėžiamas, kaip *visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas*, o tęstinis mokymasis suprantamas, kaip *mokymosi visą gyvenimą dalis, apimanti formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, kai asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos dalis*. LR švietimo įstatyme apibrėžiama savišvieta: tai *savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktine patirtimi*. Šiame dokumente apibrėžta ir kvalifikacijos tobulinimo sąvoka: tai *visos veiklos, kuriomis siekiama pagilinti, išplėsti ar atnaujinti žmonių, baigusį pirminį mokymosi etapą ir paprastai dirbančių darbo rinkoje, žinias, įgūdžius ir gebėjimus (kompetencijas)*.

Švietimo įstatymas nustato, kad kiekvienas Lietuvos Respublikos gyventojas turi teisę gauti informaciją, kuri padėtų pasirinkti jo interesus, polinkius, gebėjimus atitinkantį švietimą ir jo teikėją, siekiamą išsilavinimą ir profesiją (26 str.).

Švietimo įstatyme įvardytos institucijos, atsakingos už neformaliojo suaugusiųjų švietimo įgyvendinimą. 58 str. nurodyta, kad savivaldybės atstovaujamoji institucija formuoja suaugusiųjų neformaliojo švietimo programas teikiančių mokyklų tinklą, inicijuoja, kad būtų formuojamas gyventojų poreikius atitinkantis profesinio mokymo ir suaugusiųjų švietimo teikėjų tinklas, taip pat savarankiškai formuoja neformaliojo švietimo teikėjų tinklą, o savivaldybės vykdomoji institucija – organizuoja suaugusiųjų neformalųjį švietimą.

Vertinant suaugusiųjų švietimo procesus, analizuojamas ir įvairių gyventojų amžiaus grupių dalyvavimas. Imant formaliai, suaugusiųjų švietimui galima priskirti 18 metų ir vyresnių asmenų mokymąsi. Kita vertus, tik baigę bendrojo ugdymo mokyklą, daugelis jaunų žmonių įgyja tolesnį pirminį išsilavinimą, taigi 18–24 metų amžiaus grupės asmenų dalyvavimas švietimo veiklose nėra tipiškas visiems suaugusiems šalies gyventojams. Todėl dažnai įsitraukimas į suaugusiųjų švietimą vertinamas tik nuo 25 metų amžiaus. Dar viena suaugusiųjų švietimo ypatybė – vertinamas darbingo amžiaus asmenų (t. y. iki 65 metų) dalyvavimas suaugusiųjų švietimo veiklose. Taigi, apibūdinant suaugusiųjų švietimą, dažnai kalbama tik apie 25–64 metų amžiaus asmenis. Šiame leidinyje aptariami įvairūs besimokančių suaugusių gyventojų amžiaus intervalai.

Kokios suaugusiųjų švietimo plėtros tendencijos pastebimos Europos valstybėse?

„Eurydice“ (Europos Komisijos sukurtas programos „Erasmus+“ nacionalinių padalinių tinklas)

2021 m. rudenį išleido leidinį „Adult education and training in Europe: Building inclusive pathways to skills and qualifications“, kuriame apibendrina Europoje šiuo metu pastebimas suaugusiųjų švietimo ir kvalifikacijos tobulinimo tendencijas.

Leidinyje konstatuojama, kad maždaug vienas iš penkių suaugusiųjų ES valstybėse nėra įgijęs net vidurinio išsilavinimo. Tiesa, tai daugiau būdinga Pietų Europos gyventojams ir Europos valstybių gyventojams, gimusiems ne jų gyvenamojoje šalyje (imigrantams). Jaunesnių suaugusiųjų (25–34 metų ir 35–44 metų amžiaus) įgytas išsilavinimas paprastai yra aukštesnis nei vyresnio amžiaus gyventojų.

Nepakankamas bendrasis išsilavinimas kelia problemų ES valstybių suaugusiems asmenims jų kasdieniame gyvenime. Pavyzdžiui, skirtingose Europos valstybėse registruojama nuo 15 iki 57 proc. suaugusiųjų, kurių raštingumo ir (arba) skaičiavimo gebėjimų lygis yra žemas, o vidutiniškai apie 40 proc. suaugusiųjų ES gresia skaitmeninė atskirtis: jie yra įgiję menkus skaitmeninius įgūdžius arba šių įgūdžių visai neturi, internetu naudojami labai ribotai arba juo apskritai nesinaudoja.

Europos valstybėse palengva didėja suaugusiųjų įsitraukimas į švietimą, tačiau 2020 m., COVID-19 pandemijos metais, bendras Europos valstybių suaugusiųjų įsitraukimo į švietimą vidurkis sumažėjo.

Dauguma mokymosi veiklų, kuriose dalyvauja Europos valstybių suaugusieji, yra priskiriamos neformaliajam švietimui. Taip yra todėl, kad pasirinkus formaliąją, paprastai kvalifikaciją suteikiančią mokymosi programą, būtinos daug didesnės laiko sąnaudos, taigi, dalyvavimas formaliojo švietimo veiklose Europos suaugusiesiems nėra toks patrauklus.

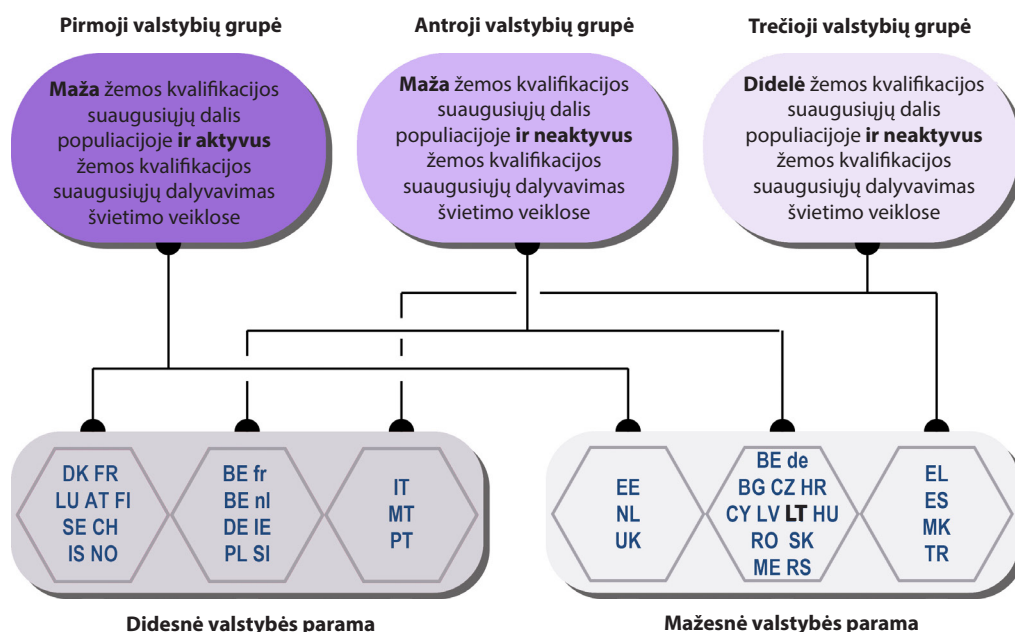
Skirtingas Europos valstybių gyventojų įsitraukimas į suaugusiųjų švietimą priklauso nuo įgyto išsilavinimo: visose valstybėse žemos kvalifikacijos suaugusieji akivaizdžiai rečiau dalyvauja švietimo veiklose

ir mokymuose nei įgijusieji aukštesnį išsilavinimą. Kita vertus, vienos Europos valstybėse menkai išsilavinę gyventojai aktyviau dalyvauja suaugusiųjų švietimo veiklose nei tokio pat išsilavinimo asmenys kitose Europos valstybėse.

Europos valstybėse įprasta, kad suaugusiųjų mokymosi politika koordinuojama visos valstybės lygmeniu; tačiau tik kiek daugiau nei pusė Europos valstybių yra apibrėžusios konkrečius nacionalinius tikslus, susijusius su suaugusiaisiais, įgijusiais žemą pagrindinių įgūdžių ar kvalifikacijos lygį. Ne visos Europos valstybės, rengdamos nacionalinius suaugusiųjų švietimą reguliuojančius teisės aktus, juose išsamiai aptaria valstybės remiamas suaugusiųjų mokymosi nuostatų stiprinimo, finansinės paramos mokymuisi, lankstaus mokymosi galimybių didinimo, gyventojų sąmoningumo ugdymo, informavimo ir orientavimo suaugusiųjų paslaugų rinkoje priemones.

Aptariamame „Eurydice“ leidinyje susiejami žemos kvalifikacijos gyventojų dalis valstybėje, jų įsitraukimas į suaugusiųjų švietimą ir valstybės parama, skatinant, visų pirma, menkai kvalifikuotų gyventojų tobulinimosi procesą. Kaip parodyta 1 pav., daugumoje šalių, kuriose žemos kvalifikacijos suaugusiųjų dalis yra maža, ir šie suaugusieji aktyviai dalyvauja švietimo veiklose (pirmoji valstybių grupė), suaugusiųjų švietimui teikiama stipri valstybės parama (Danijoje, Prancūzijoje, Liuksemburge, Austrijoje, Suomijoje, Švedijoje, Šveicarijoje, Islandijoje ir Norvegijoje). Iš pirmajai grupei priskiriamų valstybių tik Estija, Nyderlandai ir Jungtinė Karalystė mažiau remia suaugusiųjų švietimą.

1 pav. Europos valstybių pasiskirstymas pagal menkai kvalifikuotų gyventojų dalį, jų įsitraukimą į suaugusiųjų švietimą ir valstybės paramą menkai kvalifikuotų gyventojų tobulinimosi procesui

Šaltinis: „Eurydice“

Valstybėse, kuriose gyvena santykinai maži žemos kvalifikacijos suaugusiųjų ir šie suaugusieji neaktyviai dalyvauja švietimo veiklose (antroji valstybių grupė), dažniausiai teikiama mažesnė politinio lygmens parama suaugusiųjų švietimui (vokiškai kalbančioje Belgijos bendruomenėje, Bulgarijoje, Čekijoje, Kroatijoje, Kipre, Latvijoje, **Lietuvoje**, Vengrijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Juodkalnijoje ir Serbijoje). Tik penkiose šiai grupei priklausančiose valstybėse politinė parama suaugusiųjų švietimui yra kur kas didesnė (Belgijos prancūzų ir flamandų bendruomenėse, Vokietijoje, Airijoje, Lenkijoje ir Slovėnijoje).

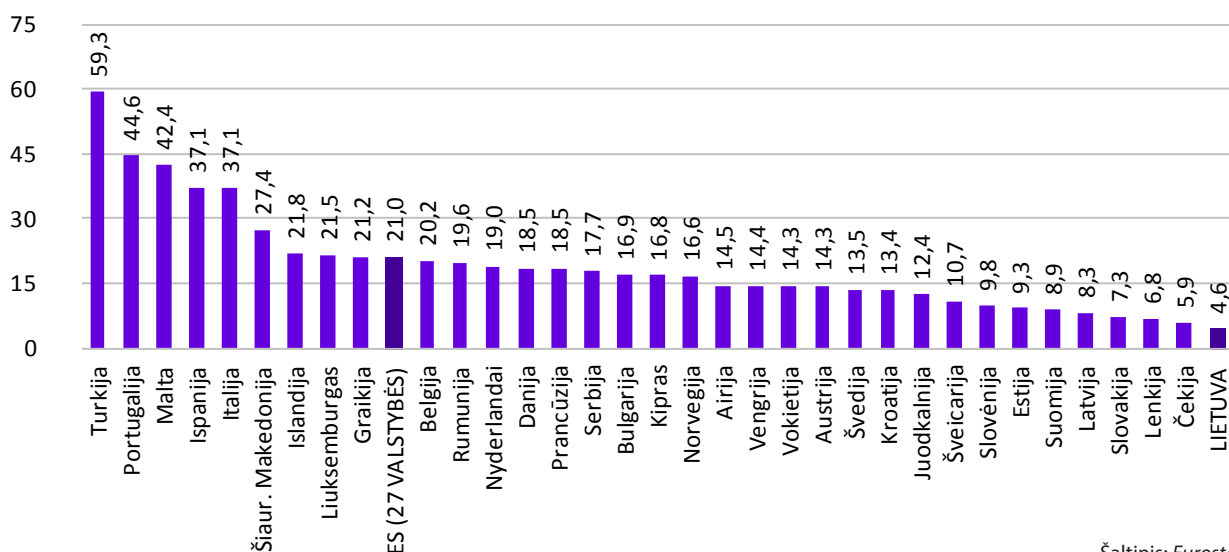
Kaip atrodo Lietuvos suaugusiųjų mokymosi mastas ir įgyjami įgūdžiai, atsižvelgiant į kitų šalių kontekstą?

Kaip parodė „Eurydice“ studija, labai svarbi suaugusiųjų švietimo aprėpties sąlyga yra šalies gyventojų įgyto išsilavinimo lygis.

Iš Eurostato duomenų matyti, kad tarp Europos valstybių Lietuvoje yra mažiausiai 25–64 metų amžiaus gyventojų, kurie 2020 m. buvo įgiję tik žemesnį nei vidurinį (žemesnį nei pradinį, pradinį arba pagrindinį) išsilavinimą (2 pav.). Pagal ISCED klasifikaciją, toks išsilavinimas priskiriamas 0–2 lygiui. Dažnai Europos valstybėse žemiausio lygio išsilavinimo gyventojų dalį padidina jose įsikūrę imigrantai iš trečiųjų šalių, o Lietuvoje tokių imigrantų labai nedaug. Vertinant įvairių metų Eurostato duome-

nis, matyti, kad Lietuvoje žemiausio lygio išsilavinimą įgijusių gyventojų dalis mažėja – 2011 m. tokį išsilavinimą įgijusių gyventojų dalis siekė 7,1 proc., 2015 m. ji sumažėjo iki 6,5 proc., o 2018 m. – iki 5,2 proc. Lietuvoje pastebima ir kita visai Europai bendra tendencija – skiriasi žemiausio lygio išsilavinimą įgijusių vyrų ir moterų dalys. 2020 m. žemesnį nei vidurinį išsilavinimą Lietuvoje tarp 25–64 m. amžiaus gyventojų buvo įgiję 6,2 proc. vyrų ir 3,1 proc. moterų. Pažymėtina, kad žemesnį nei vidurinį išsilavinimą Lietuvoje įgijusių vyrų ir moterų dalys mažėja, bet tokio lygio išsilavinimą įgijusių moterų dalis mažėja greičiau: 2011 m. žemesnį nei vidurinį išsilavinimą tarp 25–64 m. amžiaus gyventojų buvo įgiję 8,0 proc. vyrų ir 6,3 proc. moterų. Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos gyventojų išsilavinimo lygis (ypač maža žemesnį nei vidurinį išsilavinimą įgijusių gyventojų dalis) neturėtų sudaryti kliūčių jiems plačiai įsitraukti į suaugusiųjų švietimą.

2 pav. Žemesnį nei vidurinį išsilavinimą (ISCED 0–2) įgijusių 25–64 metų amžiaus gyventojų dalis Europos valstybėse 2020 m. (proc.)

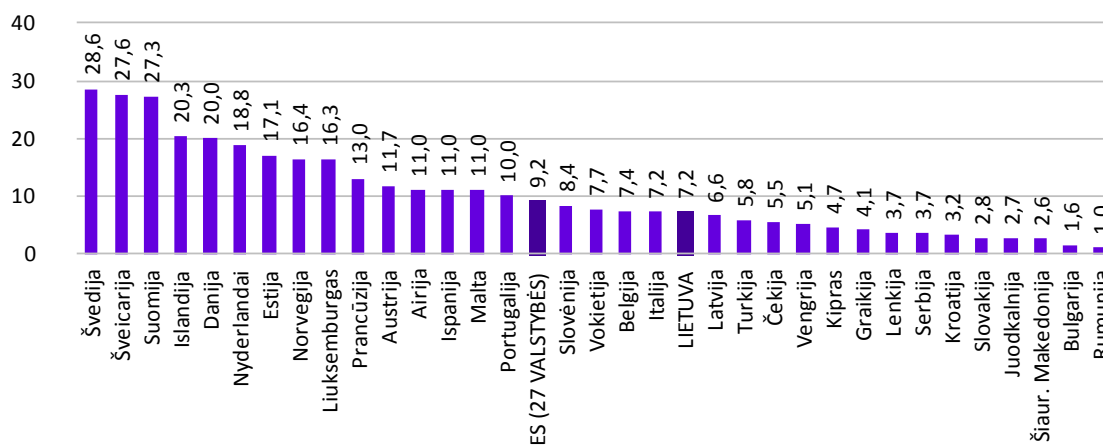

Šaltinis: Eurostatas

Vienas svarbiausių rodiklių, parodančių suaugusiųjų švietimo veiklą aprėptį Europos valstybėse, yra Eurostato skaičiuojamas rodiklis „suaugusiųjų dalis, per 4 savaites iki apklausos dalyvavusi kokiose nors suaugu-

siųjų švietimo veiklose“. Pagal Eurostato nustatytą metodiką, renkant duomenis šiam rodikliui, domimasi tik suaugusiųjų formaliojo ir neformaliojo švietimo veikla, bet neatsižvelgiama į suaugusiųjų savišvietos veiklą.

3 pav. 25–64 metų amžiaus Europos gyventojų dalyvavimas švietimo veiklose 2020 m. (per paskutines 4 savaites iki apklausos) (proc.)

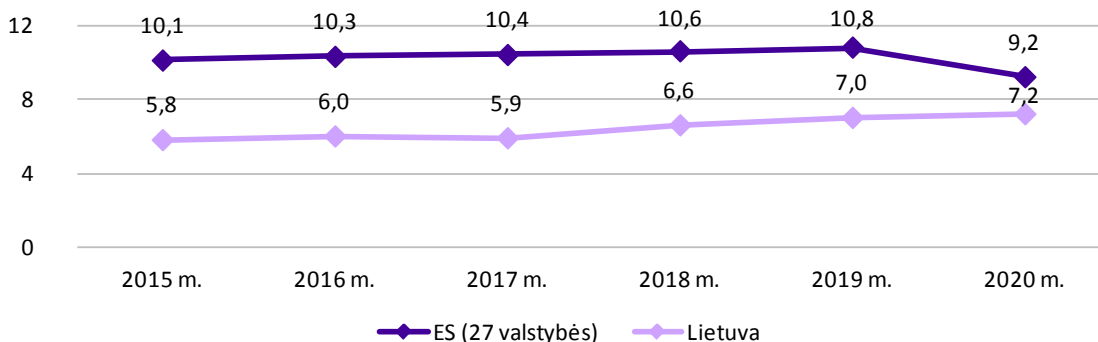
Šaltinis: Eurostatas

Iš 3 pav. matyti, kad, nepaisant mažiausios Europoje žemesnį nei vidurinį išsilavinimą įgijusių gyventojų dalies, suaugę Lietuvos gyventojai gana neaktyviai dalyvauja formaliojo ir neformaliojo švietimo veiklose. Eurostato duomenys rodo, kad 2020 m. 1,8 proc. 25–64 metų amžiaus Lietuvos gyventojų dalyvavo formaliojo švietimo (ES vidurkis – 3,1 proc.), o 5,6 proc. to paties amžiaus Lietuvos gyventojų – neformaliojo švietimo veiklose (ES vidurkis – 6,4 proc.). Taigi, kalbant apie Lietuvą, pasitvirtina jau aptartame „Eurydice“ leidinyje išsakytas teiginys, kad suaugusieji tobulintis dažniau renkasi neformaliojo švietimo veiklas. Eurostato duomenys rodo, kad 25–64 metų amžiaus gyventojų dalyvavimas formaliojo švietimo veiklose Lietuvoje mažėja (2011 m. – 2,4 proc., 2015 m. – 1,5 proc.) ir didėja šios amžiaus

grupės asmenų dalyvavimas neformaliojo švietimo veiklose (2011 m. – 3,7 proc., 2015 m. – 4,5 proc.). Asmenų įsitraukimo į formalųjį švietimą rodiklio ES vidurkio reikšmės iš esmės nesikeičia (2011 m. – 2,9 proc., 2015 m. – 3,0 proc.), o asmenų dalyvavimo neformaliojo švietimo veiklose – didėja (2011 m. – 5,4 proc., 2015 m. – 7,4 proc., 2019 m. – 8,2 proc.).

Pastaruoju metu pagal suaugusiųjų švietimo apėmimą (mokymasis per paskutines 4 savaites iki apklausos) Lietuvos rodiklio reikšmė gerėjo ir artėjo prie apibendrinto ES valstybių vidurkio reikšmės (4 pav.). Pažymėtina, kad dėl COVID-19 pandemijos praktiškai visose Europos valstybėse suaugusiųjų įsitraukimas į švietimą sumažėjo (Švedijoje – net 5,7 proc.!), ir tik Ispanijoje, Graikijoje ir Lietuvoje 2020 m. suaugusiųjų dalyvavimas švietimo veiklose šiek tiek paaugo.

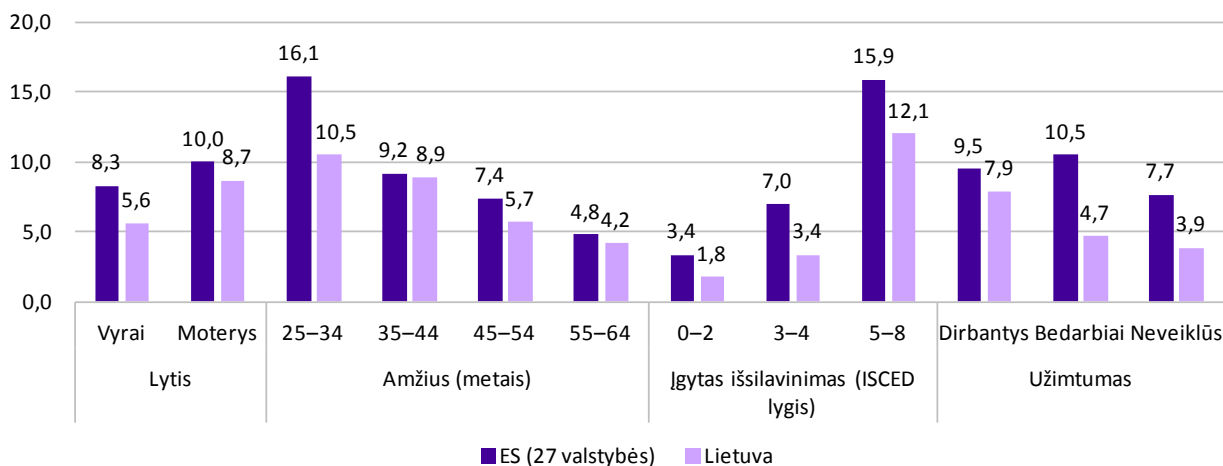
4 pav. 25–64 metų amžiaus ES ir Lietuvos gyventojų dalyvavimas švietimo veiklose 2015–2020 m. (per paskutines 4 savaites iki apklausos) (proc.)

Šaltinis: Eurostatas

Lietuvos gyventojų įsitraukimo į suaugusiųjų švietimą rodiklį (mokymasis per paskutines 4 savaites iki apklausos) galima analizuoti ir kitais aspektais.

5 pav. 25–64 metų amžiaus suaugusiųjų dalyvavimas švietimo veiklose 2020 m. (per paskutines 4 savaites iki apklausos) ES ir Lietuvoje pagal lytį, amžių, įgytą išsilavinimą ir užimtumo statusą (proc.)

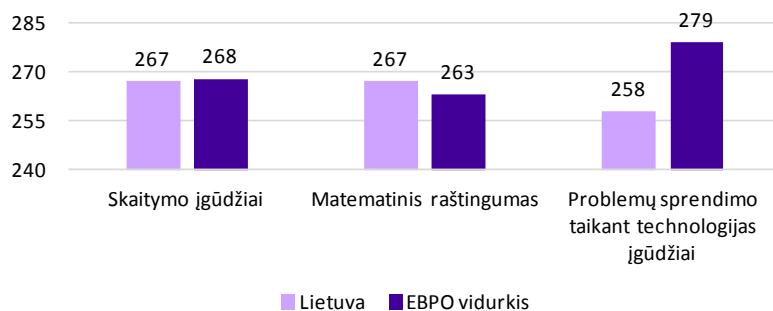
Šaltinis: Eurostatas

Iš 5 pav. matyti, kad Lietuvos moterys suaugusiųjų švietimo veiklose dalyvauja aktyviau nei vyrai; įsitraukimas į suaugusiųjų švietimą mažėja tarp vyresnio amžiaus Lietuvos gyventojų; suaugusiųjų švietimo veiklose aiškiai dažniau dalyvauja aukštąjį išsilavinimą įgiję ir dirbantys Lietuvos gyventojai. Lyginant su apibendrintais ES valstybių įsitraukimo į suaugusiųjų švietimą rodikliais, matyti, kad arčiausiai apibendrinto ES rodiklio yra Lietuvos moterų ir 35–44 metų amžiaus Lietuvos gyventojų įsitraukimo į švietimą rodiklio reikšmės. Atkreiptinas dėmesys, kad vidutiniškai ES įvairiose suaugusiųjų švietimo veiklose bedarbiai dalyvauja dažniau nei dirbantys asmenys. Tokia situacija suprantama – kaip tik dalyvaujant suaugusiųjų švietimo veiklose galima greitai įgyti naujų kvalifikacijų, leidžiančių vėl tapti paklausiam darbo rinkoje. Lietuvos bedarbiai tokia galimybe iki šiol naudojami nepakankamai aktyviai. Pažymėtina, kad Europos Sąjungos šalyse daug aktyviau nei Lietuvoje mokosi ir neveiklūs suaugę asmenys – dalyvaudami švietimo veiklose jie sau kuria visavertę gyvenimą.

Pačiu išsamiausiu tarptautiniu lyginamuoju suaugusiųjų švietimą analizuojančiu tyrimu laikomas Tarptautinės ekonominio bendradarbiavimo ir plė-

tos organizacijos (EBPO, angl. OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development*) nuo 2011 m. atliekamas suaugusiųjų įgūdžių tyrimas (angl. *The Programme for the International Assessment of Adult Competencies, PIAAC*), kurio antrajame etape, 2014–2015 m., dalyvavo ir Lietuva. Atliekant PIAAC tyrimą, respondentams pateikiamos konkrečios praktinės, kasdieniame gyvenime dažnai pasitaikančios užduotys ir fiksuojama, kaip šios užduotys yra sprendžiamos. Šis tyrimas orientuotas į trijų svarbių suaugusiųjų gebėjimų – skaitymo įgūdžių (*gebėjimo suvokti rašytinius tekstus ir jais naudotis, siekiant įgyvendinti savo tikslus, plėsti žinias ir galimybes bei veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime*), matematinio raštingumo (*gebėjimo suprasti matematinės sąvokas, atlikti matematinius skaičiavimus ir priimti pagrįstus sprendimus kasdieniame suaugusiojo gyvenime*) ir problemų sprendimo taikant technologijas įgūdžių (*gebėjimo spręsti asmenines, susijusias su darbu ir visuomenines problemas naudojantis kompiuteriu ir internete pateikiama informacija*) – analizę. Vykdamas tyrimą, kiekvieno iš šių trijų gebėjimų lygį buvo galima apibūdinti pagal vertinimo skalę nuo 0 iki 500 taškų.

6 pav. Suaugusiųjų gebėjimų lygis Lietuvoje ir EBPO valstybėse (taškais)

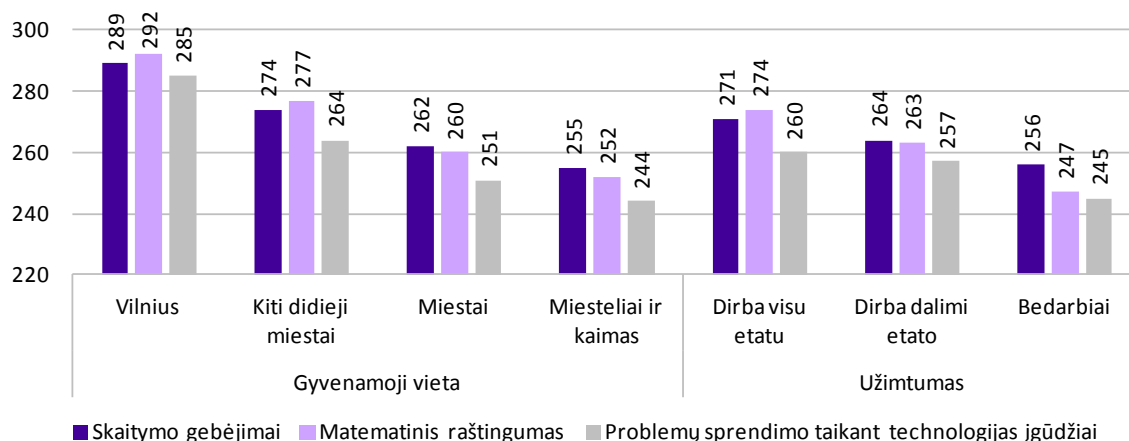

Šaltinis: PIAAC

Lyginant apibendrintus Lietuvos respondentų ir visų tyrime dalyvavusių respondentų pasiekimų vidurkius, matyti, kad Lietuvos respondentų per tyrimą parodyti skaitymo ir teksto supratimo gebėjimai atitiko bendrą EBPO tyrime dalyvavusių respondentų pasiekimų vidurkį, o Lietuvos suaugusiųjų matematinio raštingumo vidurkis netgi viršijo bendrą tyrimo res-

pondentų vidurkį (6 pav.). Per tyrimą išryškėjusi problema – Lietuvos respondentai akivaizdžiai blogiau nei vidutiniškai EBPO valstybių gyventojai sprendė tyrimo rengėjų pasiūlytas su kasdienėmis problemomis susietas užduotis, taikydami šiuolaikines technologijas.

7 pav. Lietuvos suaugusiųjų gebėjimų lygis pagal gyvenamąją vietą ir užimtumą (taškais)

Šaltinis: PIAAC

Nuodugniau analizuojant PIAAC rezultatus, matyti, kad Lietuvos gyventojų gebėjimai priklauso nuo jų gyvenamosios vietos. Aukščiausius, nacionalinį vidurkį viršijančius rezultatus parodė tirti Vilniaus ir kitų didžiųjų šalies miestų gyventojai, menkiausi gebėjimai fiksuoti tiriant mažiau kaip 90 tūkst. gyventojų turinčių miestų, miestelių ir kaimo gyventojus (7 pav.). Tyrimo rezultatai parodė, kad suaugusiųjų gebėjimams įtakos turi ir jų užimtumas – geriausius rezultatus parodė visu etatu dirbę respondentai, o prasčiausius – bedarbiai (7 pav.).

Atliekant PIAAC tyrimą, taip pat buvo nustatyta:

- Lietuvos jaunų asmenų (iki 29 m.) skaitymo ir ypač matematiniai gebėjimai yra aukštesni nei daugumos EBPO valstybių; Lietuvos rezultatai šioje amžiaus grupėje nesiskiria nuo Japonijos, Norvegijos, Vokietijos.
- Lietuvos 16–19 metų jaunimo matematiniai gebėjimai reikšmingai aukštesni už Australijos,

Estijos, Danijos, Norvegijos, Vokietijos, Švedijos, JAV bendraamžių atitinkamus gebėjimus ir prilygsta tokių valstybių, kaip Suomija, Japonija ar Pietų Korėja, lygiui.

- Geresni skaitymo ir matematiniai gebėjimai, palyginti su kitų šalių gyventojais, taip pat būdingi vyresniems nei 55 m. Lietuvos gyventojams.
- Lietuvoje suaugusiesiems, nepriklausomai nuo lyties – tiek vyrams, tiek moterims – būdingi panašaus lygio skaitymo gebėjimai ir matematinis raštingumas.
- Lietuvoje tik 6,2 proc. suaugusiųjų pasiekė du aukščiausius skaitymo gebėjimų lygius, Lenkijoje – 9,2 proc., Suomijoje – 22 proc.
- Gana daug Lietuvos suaugusiųjų nesugeba, naudodamiesi informacinėmis technologijomis, atlikti paprasčiausių užduočių. Šioje srityje ir Lietuvos jaunimo įgūdžiai yra žemesnio lygio, palyginti su jų bendraamžiais EBPO šalyse.

Kokias aktualias problemas atskleidžia pastaraisiais metais atlikti Lietuvos suaugusiųjų švietimo tyrimai?

Pastaruoju metu Lietuvoje atlikti du išsamūs suaugusiųjų švietimo situacijos tyrimai. 2019 metų pabaigoje – 2020 m. pradžioje Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA) atliko reprezentatyvią 15–75 metų Lietuvos gyventojų apklausą. Atliekant

šį tyrimą, buvo analizuotos mokymosi visą gyvenimą problemos: gyventojų įpročiai renkantis mokymosi formas ir būdus, mokymosi patrauklumas, besimokantiems suaugusiesiems kylančios problemos ir mokymosi naudos supratimas. Pažymėtina, kad kartu su šio tyrimo ataskaita viešai paskelbta ir tyrimo duomenų bazė, taigi, suinteresuoti tyrėjai savarankiškai gali atlikti nuodugnesnę antrinę analizę. 2021 m. rudenį Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro (KPMPC) užsakymu UAB „Spinter tyrimai“ atliko Lietu-

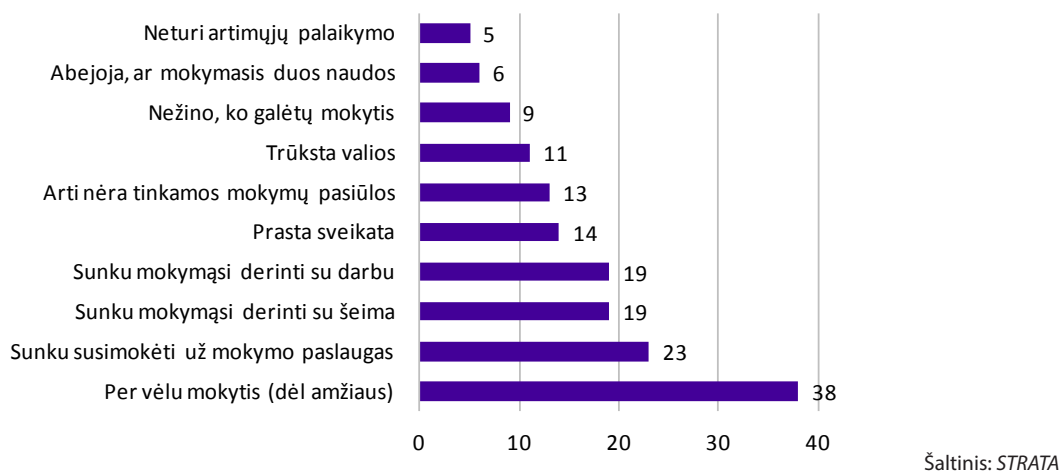
vos suaugusiųjų mokymosi poreikių tyrimą. Atliekant abu šiuos tyrimus, buvo išsamiai tyrinėta suaugusiųjų švietimo situacija, tačiau šiame leidinyje aptarsime tik kelis svarbius suaugusiųjų švietimo Lietuvoje aspektus.

Kliūtys, trukdančios suaugusiems asmenims dažniau rinktis įvairias mokymosi galimybes

Atliekant abu aptariamus tyrimus, buvo nagrinėtos įvairios kliūtys, neskatinančios suaugusių Lietuvos gyventojų skirti dėmesio mokymuisi. STRATA tyrime klausimas apie kliūtis mokytis buvo užduotas tiek asmenims, neturintiems mokymosi patirties (per paskutinius 3 metus nesimokė), tiek ir per

paskutinius 3 metus radusiems galimybę mokytis. Beveik keturi penktadaliai per paskutinius 3 metus nesimokusių asmenų nurodė nesimokantys todėl, kad mokytis jiems esą jau per vėlu (8 pav.). Tai buvo dažniausias nesimokusiųjų atsakymas. Tolesnė tyrėjų atlikta duomenų analizė parodė, kad šis atsakymas statistiškai reikšmingai priklauso nuo respondento amžiaus. Jį nurodė 3 proc. 20–29 m. respondentų, 11 proc. 30–39 m. respondentų, 24 proc. 40–49 m. respondentų, 44 proc. 50–59 m. respondentų, 69 proc. 60–69 m. respondentų. Kiti dažnesni atsakymai – sunku susimokėti už mokslą, sunku mokymąsi derinti su šeima ir profesine veikla, arti nėra tinkamos norimų mokymų pasiūlos ir pan.

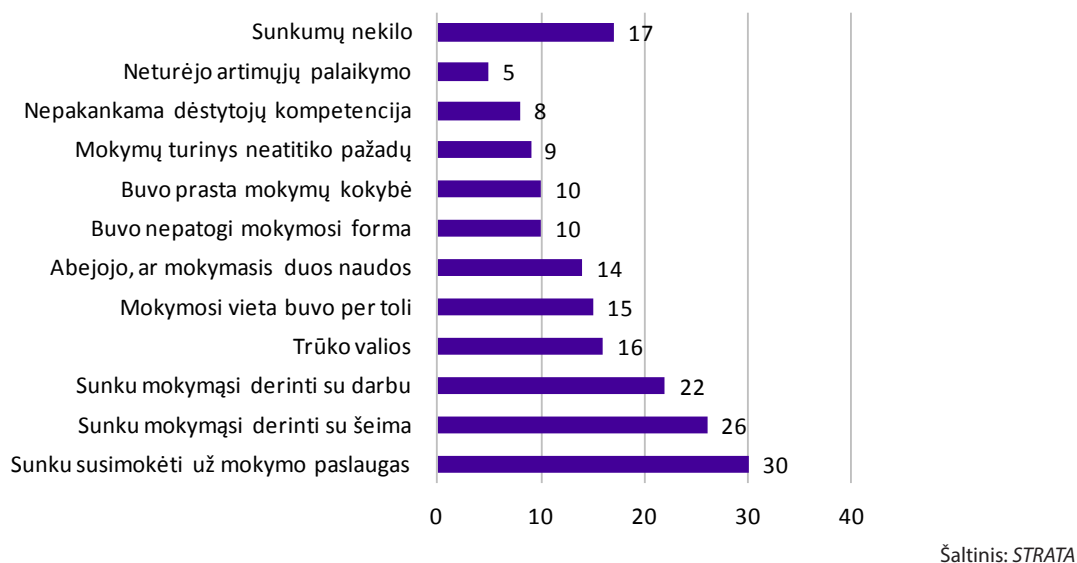
8 pav. Kliūtys, trukdančios pradėti mokytis (per 3 metus nesimokusiųjų atsakymai) (proc.)

Uždavus tą patį klausimą per 3 paskutinius metus radusiems laiko mokytis asmenims, buvo gauti labai panašūs ir panašiai pasiskirstę atsakymai, kaip ir nesimokusiųjų. Aišku, šiuo atveju negauta atsakymo, kad mokytis esą per vėlu. Dažniausiai pateikti atsakymai:

sunku susimokėti už mokymosi paslaugas, sunku mokymąsi derinti su šeima ir profesine veikla, arti nėra tinkamos norimų mokymų pasiūlos. 17 proc. besimokusiųjų apskritai nekilo jokių sunkumų (9 pav.).

9 pav. Besimokant kylantys sunkumai (per 3 paskutinius metus besimokusiųjų atsakymai) (proc.)

KPMPC inicijuotame tyrime taip pat buvo domėtasi nenoro mokytis priežastimis. Dažniausia respondentų nurodyta priežastis – sunkumai mokymąsi suderinti su darbu ar šeima, laiko trūkumas (32 proc.). 23 proc. nesimokiusių per pastaruosius metus manė, kad mokytis jiems jau per vėlu, 22 proc. respondentų nurodė, kad savo laiku jie jau atsismokė, o 18 proc. apklaustųjų teigė, jog viską, ko reikia, jau moka. 15 proc. nežinojo, ko jie galėtų mokytis, o 13 proc. tyrimo dalyvių pritrūko lėšų mokslams. 9 proc. respondentų nurodė, kad arti nėra kur mokytis, trūksta norimų mokytis programų, o 8 proc. apklaustųjų nežinojo, kur mokytis. Mokymąsi buvo sunku suderinti su darbu, šeima, trūko laiko dažniau 26–45 metų respondentams, aukščiausią išsimokslinimą įgijusiems ir didžiausias pajamas gaunantiems asmenims. Nuomonės, kad mokytis jau per vėlu, dažniau laikėsi vyriausi (56 m. ir vyresni) respondentai, tik vidurinę išsilavinimą įgiję asmenys, vidutines ir mažesnes pajamas gaunantys, taip pat mažesnių miestų, rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai.

Vertinant abiejų tyrimų rezultatus, tenka konstatuoti, kad privalomas mokymasis bendrojo ugdymo mokyklose, mokymasis profesinėse ir aukštosiose mokyklose nuolatinio mokymosi nuostatą kol kas suformuoja tik nedaugeliui asmenų. Per abu tyrimus išryškėjusios priežastys, dėl kurių respondentai nesimoko ar menkai mokosi, dažnai yra labai subjektyvios ir netgi įsikalbėtos („man mokytis jau per vėlu“). Todėl verta pabandyti rasti tarpininkų tarp Lietuvos suaugusiųjų ir mokymosi paslaugas teikiančių asmenų ar įstaigų, kurie nemokamai arba už simbolinį mokesťį įtikinamai parodytų suaugusiems asmenims, kaip mokymasis, savęs tobulinimas gali naudingai keisti žmogaus gyvenimą. Kaip rodo įvairių tyrimų rezulta-

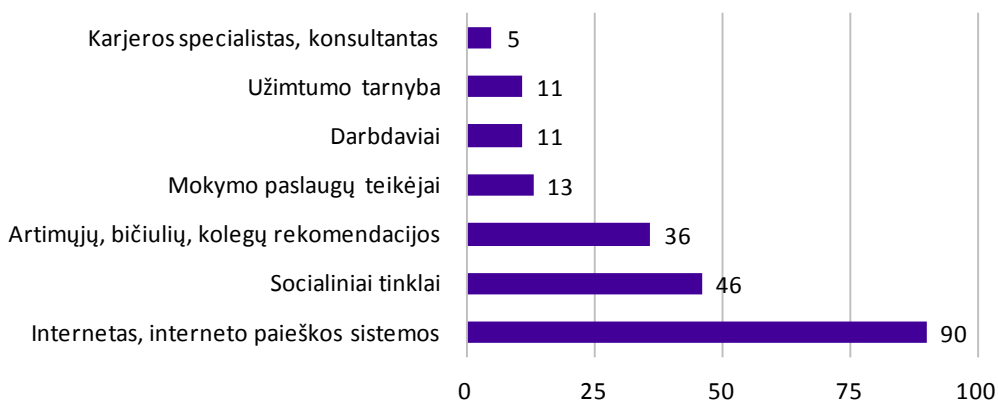
tai, tokio konsultanto ypač reikia savimi mažiau pasitikintiems asmenims, Lietuvos gyventojams, įgijusiems žemesnio lygio išsilavinimą, taip pat gyvenantiems nedideliuose miestuose ir kaime. Kartu su kvalifikuota konsultacija realus postūmis mokytis galėtų būti ir valstybės parama, pavyzdžiui, visiškas ar dalinis mokymuisi išleistų lėšų kompensavimas.

Informacijos apie suaugusiųjų mokymosi galimybes paieška

39 proc. STRATA tyrimo dalyvių nurodė, kad informacijos apie mokymosi galimybes jie linkę ieškoti patys, 37 proc. respondentų patogiau, kai jiems pasiūlomos įvairios mokymosi galimybės, o 24 proc. respondentų į šį klausimą neatsakė. Aktyvesni informacijos ieškotojai dažniau buvo respondentai iki 30 metų, įgijusieji aukštąjį išsilavinimą, vadovai, specialistai, moksleiviai ar studentai, save priskiriantys finansiškai pasiturintiems asmenys, miesto gyventojai. Turintieji mokymosi per paskutinius trejus metus patirties taip pat save dažniau apibūdino kaip aktyvius informacijos apie mokymosi galimybes ieškotojus. Į pasyvų mokymosi pasiūlymų laukimą buvo labiau orientuoti vyresni respondentai, neturintieji aukštojo išsilavinimo, neįgalieji, pensininkai, dirbantieji žemesnės kvalifikacijos darbus, mažiau pasiturintys asmenys, kaimo gyventojai. Neturintieji suaugusiųjų mokymosi patirties taip pat dažniau lieka pasyvūs informacijos gavėjai.

Per paskutinius vienus metus iki prasidedant tyrimui informacijos apie mokymosi galimybes nurodė ieškoję 39 proc. STRATA organizuoto tyrimo respondentų, 53 proc. jos neieškojo, o 8 proc. respondentų nebeatsimena, ar ieškojo. Ieškoję informacijos apie mokymosi galimybes apklausos dalyviai nurodė, kur paprastai jos ieškojo.

10 pav. Informacijos apie mokymosi galimybes šaltiniai (tik ieškojusiųjų šios informacijos atsakymai) (proc.)

Šaltinis: STRATA

Iš 10 pav. matyti, kad respondentų dažniausiai nurodyti informacijos apie mokymosi galimybes šaltiniai labiau sietini su savarankiška informacijos paieška, kitų asmenų pagalba kaip informacijos šaltinis pagal

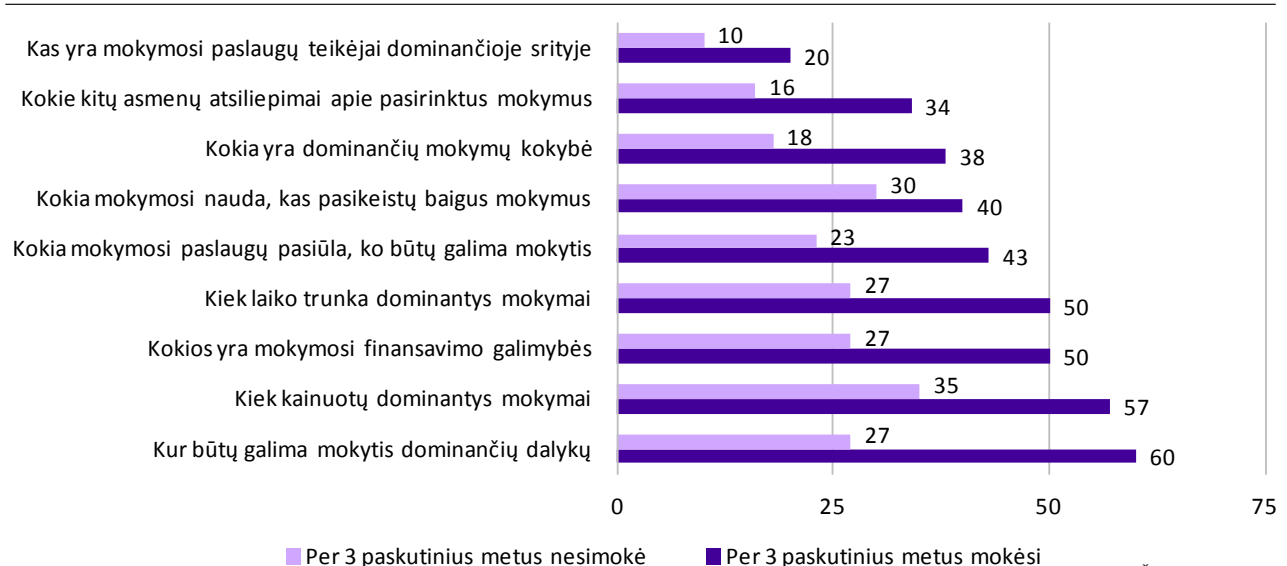
dažnumą nėra labai paplitusi. Svarbu ir tai, kad tarp svarbiausių informacijos šaltinių vyrauja ne specializuoti, profesionalūs šaltiniai, todėl gali būti ne tik sunkiau rasti būtinos informacijos apie mokymosi galimy-

bes, bet ir galimi ne patys optimaliausi, tinkamiausi šios informacijos ieškančių asmenų pasirinkimai. Paaiškėjo, kad socialiniuose tinkluose informacijos dažniau ieškojo moterys nei vyrai (atitinkamai 49 proc. ir 40 proc.), o apklausos dalyviai iki 29 metų – dažniau nei 50 metų ir vyresni respondentai (atitinkamai 52 proc. ir 40 proc.). Artimųjų rekomendacijų dėl tolesnio mokymosi dažniau prašė moksleiviai ar studentai (52 proc.). Į Užimtumo tarnybą dažniau krei-

pėsi labiau socialiai pažeidžiami asmenys: bedarbiai (32 proc.), mažiau pasiturintieji (19 proc.) ir neįgalūs asmenys (22 proc.).

Respondentų taip pat klausta, kokia su mokymusi susijusi informacija jiems buvo aktualiausia, kokios informacijos jie ieškotų pirmiausia. Siekiant atskleisti informacijos poreikio ypatumus, buvo palyginti turinčių mokymosi per paskutinius trejus metus patirties ir tokios patirties neturinčių respondentų atsakymai.

11 pav. Aktualiausia su mokymusi susijusi informacija pagal mokymosi per paskutinius 3 metus patirtį (proc.)

Šaltinis: STRATA

Respondentus, kurie mokosi arba mokėsi ne anksčiau kaip prieš trejus metus, labiausiai domino informacija, kur jie galėtų mokytis dominančių dalykų ir kokia būtų mokymų kaina – šie klausimai buvo aktualūs daugiau negu pusei besimokančiųjų. Tokiems respondentams taip pat labai aktuali su mokymosi finansavimo galimybėmis susijusi informacija ir mokymų trukmė. Besimokantiems respondentams mažiau aktuali informacija apie mokymo paslaugų teikėjus. Kita vertus, per paskutinius trejus metus neturėjusiems mokymosi patirties respondentams aktualiausia būtų mokymų kaina ir tikėtina mokymosi nauda (11 pav.). Tyrimo rezultatai parodė, kad besimokantieji nėra itin reiklūs mokymo kokybei – kokybės aspektas domino tik kiek daugiau nei kas trečią besimokantįjį. Nesimokantiems apklausos dalyviams mokymų kokybės aspektas buvo dar mažiau aktualus.

Suaugusiųjų švietimo finansavimo galimybės

Nuo suaugusiųjų švietimo finansavimo didžiąja dalimi priklauso ir jo plėtra. Tai tampa dar aktualiau susipažinus su Lietuvos Respublikos finansų ministerijos paskelbtais duomenimis apie šalies savivaldybių išlaidas švietimui 2018 m. ir 2020 m. Švietimo įstatymas nustato, kad savivaldybės formuoja suaugusiųjų neformaliojo švietimo programas teikiančių mokyklų tinklą

ir organizuoja suaugusiųjų neformalųjį švietimą. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenimis, 2020 m. vienam 18 m. ar vyresniam šalies gyventojui teko 0,94 Eur, kurie savivaldybių biudžetuose buvo skirti neformaliajam suaugusiųjų švietimui (2018 m. – 0,75 Eur). Kita vertus, 2018 m. lėšų neformaliajam suaugusiųjų švietimui savo biudžetuose neskyrė 28 savivaldybės, o 2020 m. tokių savivaldybių skaičius padidėjo iki 29. Gali būti, kad šiose savivaldybėse įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo veiklas savivaldybės administracijos finansavo iš kitų šaltinių.

Vykdamas STRATA inicijuotą tyrimą, domėtasi suaugusiųjų švietimo veiklų finansavimo šaltiniais. 65 proc. turinčių mokymosi patirties respondentų nurodė, kad mokymuisi visiškai ar iš dalies naudojo asmenines, 54 proc. – darbdavio, 35 proc. – valstybės, savivaldybės ar Užimtumo tarnybos (UŽT), o 14 proc. – ES struktūrinių fondų lėšas.

Asmeninėmis lėšomis už mokymosi paslaugas dažniau teigė mokėję respondentai iki 30 metų (76 proc.), moterys (69 proc.), turintieji aukštąjį išsilavinimą (73 proc.), moksleiviai, studentai (78 proc.), savarankiškos veiklos vykdytojai (77 proc.), samdomi specialistai (70 proc.), vadovai (77 proc.), didmiesčių gyventojai (70 proc.), labiau pasiturintys asmenys (73 proc.).

Darbdavio finansavimą mokymuisi dažniau buvo gavę 30–49 metų apklausos dalyviai (58 proc.), turintieji aukštąjį išsilavinimą (65 proc.), specialistai (72 proc.), asmenys, dirbantys vidutinėse (50–250 darbuotojų) (66 proc.) ir labai didelėse (daugiau kaip 250 darbuotojų) įmonėse (77 proc.). Analizuojant pagal įmonės veiklos sritį, nustatyta, kad dažniau darbdaviai finansavo dirbančių gamybos (72 proc.), finansų ir draudimo (83 proc.) įmonėse asmenų mokymąsi.

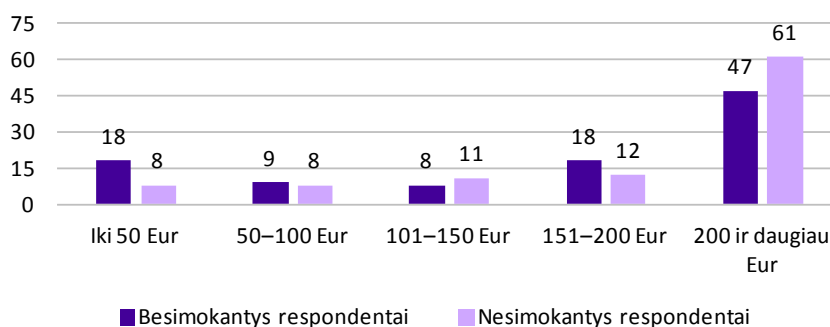
Valstybės, savivaldybių ar UŽT lėšomis dažniau teigė mokęsi vyresni nei 50 metų apklausos dalyviai (42 proc.), esantieji pensijoje ar nedirbantieji dėl negalios (54 proc.), mažiau pasiturintys asmenys (39 proc.). Valstybės, savivaldybių ar UŽT finansavimą mokymuisi taip pat dažniau buvo gavę nelinkę mokytis apklaustieji (39 proc.) ir neturintieji mokymosi per paskutinius trejus metus patirties (43 proc.).

ES struktūrinių fondų finansavimu mokymuisi dažniau nurodė pasinaudoję respondentai, kurie yra įgiję aukštąjį išsilavinimą (21 proc.), valstybės tarnautojai, pareigūnai (31 proc.), samdomi specialistai (21 proc.). Analizuojant pagal įmonių ekonominės vei-

klos sritį, mokymosi finansavimą ES lėšomis dažniau nurodė gavę asmenys, dirbantys viešojo valdymo ir gynybos, švietimo, žmonių sveikatos priežiūros, socialinio darbo, taip pat informacijos ir ryšių srityse.

Apibendrinant galima teigti, kad kol kas Lietuvoje suaugusiųjų švietimo veiklos dažniausiai vykdomos iš asmeninių lėšų. Lėšų mokymuisi iš kitų šaltinių, jei asmuo nėra valstybės tarnautojas, švietimo ar sveikatos apsaugos darbuotojas ir nedirba didelėje įmonėje, jam gauti daug sunkiau. Tokia situacija tikrai stabdo suaugusiųjų švietimo veiklų paklausos ir pasiūlos plėtrą. Todėl šalyje vis labiau populiarėja idėja apie valstybės skiriamus suaugusiųjų mokymosi čekius: taip atsirastų galimybė asmeniui gauti tam tikrą lėšų sumą ir savo nuožiūra jas išleisti mokymuisi. Per KPMPC inicijuotą tyrimą uždavus klausimą, ar respondentą domintų suaugusiųjų mokymosi čekis, jei toks būtų išduodamas, 58 proc. besimokančių ir 32 proc. nesimokančių asmenų vienareikšmiškai tai patvirtino, o 35 proc. besimokančių ir 46 proc. nesimokančių asmenų nurodė, kad mokymosi čekis juos domintų, jei skiriamų lėšų suma būtų pakankama.

12 pav. Kokia turėtų būti suaugusiųjų mokymosi čekio vertė, kad respondentas juo naudotųsi (proc.)

Šaltinis: KPMPC

Iš 12 pav. matyti, kad beveik penktadalis jau besimokančių asmenų vertintų ir nedidelės vertės (iki 50 Eur) suaugusiųjų mokymosi čekį, nors akivaizdu, kad didesnės vertės mokymosi čekis (pvz., 200 Eur) tikrai labiau paskatintų Lietuvos suaugusiuosius mokytis.

Rekomendacijos:

1. Įvertinti iki šiol priimtus valstybės lygio teisės aktus, reglamentuojančius suaugusiųjų švietimo vykdymą Lietuvoje, ir deramai aprašyti valstybės remiamas priemones, kurios apimtų suaugusiųjų mokymosi nuostatų stiprinimą, finansinės paramos mokymuisi reglamentavimą, lankstaus mokymosi galimybių didinimą, gyventojų sąmoningumo ugdymą, informavimo ir orientavimo suaugusiųjų švietimo paslaugų rinkoje priemonių plėtrą.

2. Išskirti ir kryptingai remti šiuo metu nepakankamai aktyviai suaugusiųjų švietimo veiklose dalyvaujančias Lietuvos suaugusiųjų grupes (menkai kvalifikuotus asmenis, vyrus, vyresnio amžiaus, žemesnio

lygio išsilavinimą įgijusius žmones, bedarbius, neveiklius gyventojus ir pan.).

lygio išsilavinimą įgijusius žmones, bedarbius, neveiklius gyventojus ir pan.).

3. Valstybės ir savivaldybių lygmeniu skatinti (taip pat ir taikant įvairias ekonomines lengvatas) įvairius paslaugos teikėjus rengti ir siūlyti suaugusiems Lietuvos gyventojams aktualias, praktiškai naudingas ir patrauklias neformaliojo švietimo programas.

4. Paslaugų teikėjus skatinti orientuotis į švietimo programas, kurių klausytojai būtų mokomi spręsti kasdienius savo poreikius, naudojantis moderniomis informacinėmis technologijomis.

5. Organizuoti platų švietimo konsultantų suaugusiems šalies gyventojams tinklą, kur šie nemokamai ar už simbolinį mokestį galėtų gauti konsultaciją dėl

jiems tinkamų arba profesiniame ar asmeniniame gyvenime galinčių padėti mokomųjų programų pasirinkimo. Tokia konsultacijų galimybė ypač svarbi žemesnį išsilavinimą įgijusiems, vyresnio amžiaus, mažesniuose miestuose ir kaime gyvenantiems asmenims.

6. Viena iš suaugusiųjų švietimą skatinančių ir suaugusiųjų švietimo paslaugų pasiūlą didinančių priemonių galėtų būti finansinė valstybės parama įvairių Lietuvos gyventojų tikslinių grupių atstovų mokymuisi ar suaugusiųjų mokymosi čekių įvedimas.

7. Paskutiniųjų metų Lietuvos gyventojų tyrimai rodo, kad šalyje yra daug asmenų, kuriems sunku apsibrėžti savo mokymosi poreikius. Todėl, jei būtų

nuspręsta įvesti suaugusiųjų mokymosi čekius, būtų prasminga metus ar dar ilgesnį laiką nesimokiusiems asmenims tokius mokymosi čekius išduoti tik po konsultacijos su suaugusiųjų švietimo konsultantu.

8. Jeigu Lietuvoje būtų įvedami suaugusiųjų mokymosi čekiai, apgalvoti galimybę, kad tais čekiais būtų galima apmokėti tegul ir reikšmingą, bet tik dalį suaugusiųjų mokymosi išlaidų, o kitą dalį gyventojas sumokėtų iš asmeninių lėšų. Taip šalies gyventojai būtų skatinami investuoti į savo mokymąsi asmenines lėšas, kita vertus, tada jie labiau brangintų savo mokymąsi ir keltų aukštesnius reikalavimus jo kokybei.

Šaltiniai

1. Bužinskas G. PIAAC rezultatai. Prezentacija. Prieiga per internetą: https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2016/06/G.Buzinskas_PIAAC_06_28.pdf.
2. Deutscher Bildungsrat (Hrsg.): Empfehlungen der Bildungskommission. Strukturplan für das Bildungswesen. Bonn 1970.
3. European Commission/EACEA/Eurydice, 2021. Adult education and training in Europe: Building inclusive pathways to skills and qualifications. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Prieiga per internetą: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/adult_education_and_training_in_europe_2020_21.pdf.
4. Ką apie Lietuvos gyventojų įgūdžius atskleidė Suaugusiųjų įgūdžių tyrimo (PIAAC) duomenys? KPMPC pranešimas spaudai. Prieiga per internetą: <https://www.kpmc.lt/kpmc/ka-apie-lietuvas-gyventoju-igudzius-atskleide-suaugusiuju-igudziu-tyrimo-piaac-duomenys/>.
5. Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas(is). Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra, 2021. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/3110_9e7273236bda28ce6a915e0e60318bc2.pdf.
6. LR neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>.
7. LR švietimo įstatymas, prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>.
8. Mokymasis visą gyvenimą: įpročiai, patrauklumas, barjerai ir naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita. 2020. Prieiga per internetą: <https://www.strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/svietimo-politika/20200108-MVG.pdf>.
9. Nagel B. Das Rechtssystem in der Weiterbildung. In: Krug, Nuissl (Hrsg.): Praxishandbuch Weiterbildungsrecht. Köln: 2007.
10. Schrader J., Loreit F. Was ist Erwachsenenbildung? Prieiga per internetą: <https://www.kulturrat.de/themen/kulturelle-bildung/kulturelle-erwachsenenbildung/was-ist-erwachsenenbildung/>.
11. Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills. Lithuania. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Lithuania.pdf>.
12. Suaugusiųjų mokymosi poreikiai. Surinktų ir apdorotų duomenų analizė. KPMPC, 2021 (rankraštis).

ŠVIETIMO PROBLEMAS ANALIZĖ – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padaliniių specialistams, mokyklos bendruomenei ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Leidiniai skelbiami internete adresais: <https://www.smm.lt/web/lt/teisine-informacija/tyrimai-analizes/leidiniai-svietimo-problemos-analize/naujie-nos-analizes>; <https://www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/veiklos-sritys/svietimo-politikos-analize>; <https://www.nsa.smm.lt/bendruju-reikalu-departamentas/leidiniai/naujausi/>. Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisauskas@smm.lt). Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes, prašome kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyresniąją specialistę Eveliną Raudytę-Lipeikienę (el. p. evelina.raudyte-lipeikiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1120).

Analizę parengė **dr. Albinas Kalvaitis**, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo politikos analizės skyriaus analitikas.

Konsultavo ir pastabas teikė: **Milda Petkauskaitė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Neformalaus švietimo skyriaus vyriausioji specialistė, **Saulius Samulevičius**, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro Suaugusiųjų švietimo skyriaus vedėjas.

Mokytis niekada nevēlu, arba suaugusiųjų švietimas Lietuvoje

Redaktorė *Anželika Tekutienė*
Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2021-12-14.

Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Bendrųjų reikalų departamento Aprūpinimo ir leidybos skyrius, K. Kalinausko g. 7, LT-03107 Vilnius